

Nemocenská a neschopenky

Základní pravidla

- Zaměstnanec, který onemocní (případně má úraz, se kterým potřebuje zůstat doma), by měl co nejdříve navštívit svého ošetřujícího lékaře a požádat ho o **vystavení neschopenky**.
- Po jejím vystavení (nebo ve výjimečných případech i zpětně) až do 14. dne neschopnosti platí náhradu příjmu zaměstnavatel.
- **Náhrada mzdy činí 60 % z redukováného průměrného výdělku.** Proplácení se pouze pracovní dny a případně také svátky, na které by jinak připadl pracovní den zaměstnance. Výše náhrady mzdy závisí na výši průměrného výdělku zaměstnance v předcházejícím čtvrtletí.
- Od ledna 2020 nahradila původní papírovou verzi **elektronická neschopenka** (eNeschopenka), která usnadňuje předávání informací mezi lékaři, zaměstnavateli a správou sociálního zabezpečení.
- Díky zavedení eNeschopenky zaměstnanec nemusí zaměstnavateli předávat jakékoliv papíry dokládající neschopnost. Platí ale povinnost o informování zaměstnavatele o vzniku dočasné pracovní neschopnosti.
- Lékař vystavuje pro nemocného zaměstnance **3 formuláře**. Všechny elektronicky posílá správě sociálního zabezpečení, zaměstnavatel dostává automatickou notifikaci. Zaměstnanec obdrží pouze tištěný průkaz práceneschopného pojištěnce pro případ kontroly, další papírové formuláře už nejsou potřeba.
- Zaměstnanec by měl zaměstnavatele **o svém stavu informovat** bez zbytečného odkladu. K tomu může využít například telefon, SMS, e-mail, datovou schránku nebo jiný komunikační kanál určený zaměstnavatelem. Důležité je, aby bylo možné doručení zprávy prokázat – doporučuje se proto použít e-mail s potvrzením o přijetí, datovou schránku nebo interní komunikační platformu určenou zaměstnavatelem.
- Od 15. dne pracovní neschopnosti má nemocný nárok na **vyplácení dávek nemocenského pojištění**.
- Po uplynutí 14 dnů na nemocenské proto zaměstnavatel zasílá státní správě sociálního zabezpečení elektronicky přílohu k žádosti o nemocenské a zároveň zde uvede, kam se zaměstnanci vyplácí mzda.
- Pro výplatu nemocenské zákon nestanovuje konkrétní den v měsíci. Lhůta vyplacení je maximálně **30 dní od doby, kdy zaměstnavatel doručí příslušné informace na správu sociálního zabezpečení**. Poté se nemocenská vyplácí podobně jako mzda/plat – vždy za daný měsíc.
- Výše nemocenské se počítá z denního vyměřovacího základu. Nemocenská se vyplácí i o víkendu a ve svátek. Vyměřovací základ se počítá jako průměrný denní příjem za posledních 12 kalendářních měsíců, který je snížený o redukční hranice, jež se každoročně mění.

Kontrola povinností zaměstnance na nemocenské

- Nemocný je povinen dodržovat režim stanovený ošetřujícím lékařem a nesmí překročit dobu povolených vycházek.
- Vycházky nesmí překročit 6 hodin denně. Můžou být rozděleny i do několika kratších intervalů. Někteří pacienti ale nedostanou vycházky žádné – vždy záleží na stavu pacienta a úsudku lékaře.
- Okno vycházek se pohybuje v rozmezí od 7 hodin do 19 hodin a konkrétní dobu určuje ošetřující lékař.
- Dodržení tohoto režimu **podléhá kontrole**. Prvních 14 dnů ji zajišťuje zaměstnavatel, od 15. dne správa sociálního zabezpečení. Kontrolor správy sociálního zabezpečení se musí prokázat průkazem s fotkou.
- Jestli se zaměstnanec **nepodaří zastihnout** ve chvíli, kdy měl být doma, musí zpětně předložit potvrzení o lékařském ošetření z doby, kdy kontrola probíhala, nebo poskytnout jiné relevantní zdůvodnění.
- Za relevantní omluvu se nepovažuje návštěva lékárny či nákupy.
- Pokud nemocný nemůže doložit omluvu či vysvětlení pro nedodržení stanoveného režimu, může dojít k penalizaci ze strany správy sociálního zabezpečení i zaměstnavatele, kdy v krajním případě může zaměstnanci být dána i výpověď.

Kdo má nárok na nemocenskou?

- Nemocenské pojištění je součástí automatických odvodů na sociální pojištění ze mzdy zaměstnanců, vzniká dnem začátku pracovního poměru a zaniká dnem skončení doby zaměstnání.
- Na nemocenskou mohou za určitých podmínek mít nárok i zaměstnanci pracující na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Pokud u zaměstnance na DPP nebo DPČ přesáhne měsíční odměna rozhodný příjem, stává se automaticky účastníkem nemocenského pojištění, a má tak při splnění dalších podmínek nárok na náhradu mzdy i dávky nemocenského pojištění.

- OSVČ si mohou nemocenské pojištění platit samy, a účast na nemocenském pojištění je u nich tedy dobrovolná. Pokud si jej ale neplatí, nevzniká nárok na dávky jím kryté.
- Nemocenskou může nemocný zaměstnanec pobírat maximálně 380 kalendářních dnů od prvního dne pracovní neschopnosti.
- V případě dlouhodobé nemoci je možné požádat správu sociálního zabezpečení o prodloužení výše zmíněné lhůty. Pokud je takový požadavek schválen, lhůtu je možné opakovaně prodloužit až o tři měsíce. Výsledná délka prodloužování však nesmí překročit 350 dnů.
- O ukončení neschopenky rozhoduje ošetřující lékař. Běžně ve chvíli, kdy se zdravotní stav pacienta zlepší, ale může tak učinit i ve chvíli, kdy se nemocný bez opodstatněného důvodu nedostaví k naplánované kontrole či vyšetření.
- Ukončení lékař opět zadá do systému elektronicky.

PDF vzniklo ve spolupráci s našimi právníky z Alma Career. Data v něm jsme aktualizovali k září 2025. Ačkoliv ho viděly oči několika právníků, chápejte ho prosím pouze jako informativní a obecného charakteru, nikoliv jako návod. Pokud ve vaší firmě dané téma řešíte, vždy se poraďte s experty na pracovní právo.

